

Service de lutte contre la pauvreté,
la précarité et l'exclusion sociale

Steunpunt tot bestrijding van armoede,
bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting

Dienst zur Bekämpfung von Armut, prekären
Lebensumständen und sozialer Ausgrenzung

Input van het Steunpunt voor de armoedetoets op de conceptnota van de Vlaamse Regering 'voor elk kind en voor elk gezin een groeipakket op maat'

05/04/2017

Het Steunpunt formuleerde de volgende bedenkingen bij de conceptnota

- vertrekkend vanuit zijn missie om de effectiviteit van rechten te evalueren in situaties van armoede en
- op basis van het overleg dat het organiseerde over de gezinsbijslagen (zie het tweejaarlijks Verslag 2012-2013 van het Steunpunt:
http://www.armoedebestrijding.be/publications/verslag7/5_kinderbijslag.pdf)

Deze aandachtspunten zijn aanvullend bij adviezen en reacties van andere organisaties (Netwerk tegen armoede, Kinderrechtencommissariaat, Gezinsbond, SERV, SARWVG...). We hebben ze verder toegelicht tijdens de bijeenkomsten in het kader van de armoedetoets.

Kinderbijslag als recht verbonden aan het bestaan van het kind

De kinderbijslag wordt gezien als een recht van het kind. We willen benadrukken dat het hierbij moet gaan om een recht verbonden aan het bestaan van het kind. Het recht wordt dus geopend vanaf de geboorte van het kind. De kinderbijslag zelf komt toe aan degenen die instaan voor de opvoeding van het kind, in de meeste gevallen de ouders, om hen daarin te ondersteunen (zie artikel 5 en 18 van het kinderrechtenverdrag).

Onvoorwaardelijk karakter van de kinderbijslag

Vandaag is de kinderbijslag een voorspelbaar, onvoorwaardelijk en vrij te besteden bedrag dat gezinnen maandelijks ontvangen. Voor gezinnen in armoede zijn deze kenmerken van de kinderbijslag enorm belangrijk. Het uniek karakter van de kinderbijslag moet dan ook behouden blijven. In de conceptnota die voorligt, sluipst voorwaardelijkheid binnen in de kinderbijslag. Zo wordt de universele participatietoelage voor 3- en 4-jarigen gekoppeld aan hun inschrijving en participatie aan het kleuteronderwijs. Onderzoek toont echter aan dat kleuterparticipatie niet te herleiden is tot een financiële kwestie, maar een complex

gegeven is waarbij zowel gezinskenmerken als kenmerken van de voorzieningen en van het beleid spelen. Bovendien wordt deze toeslag universeel ingezet. Er bevindt zich hier bijgevolg budgettaire marge om meer armoedebestrijdend te werken.

Belang van kinderbijslag bij plaatsing van kinderen

De conceptnota is niet duidelijk over de uitkering van de kinderbijslag bij plaatsing van kinderen. Er is geen toelichting bij de situatie waarin kinderen in een instelling worden geplaatst. Wordt de huidige regeling behouden? Bij een plaatsing in een pleeggezin lezen we dat de forfaitaire toeslag, in het geval van een perspectiefbiedende pleegzorg, aan de pleegouders toekomt. Vandaag wordt de kinderbijslag van een rechtgevend kind dat geplaatst is in een opvanggezin volledig betaald aan de persoon die het kind opvoedt, in casu de pleegouder. De persoon die de kinderbijslag kreeg (bijslagtrekkende) vóór de plaatsing in het pleeggezin, krijgt sinds 2003 een forfaitair bedrag (vast, voor elk kind hetzelfde, ongeacht statuut, leeftijd, rang) met als doel de band tussen het kind en het oorspronkelijk gezin te behouden en te versterken¹. De toeslag wordt toegekend onder de voorwaarde dat de ouders regelmatig contact onderhouden met het kind of er belangstelling voor tonen. Kinderen hebben immers het recht om contact te houden met hun ouders (zie artikel 9 Kinderrechtenverdrag). Deze steun aan het gezin van oorsprong is nodig omdat de situatie van ouders in armoede het behoud van het contact met hun geplaatste kind erg kan bemoeilijken en omdat ze er vaak onvoldoende in ondersteund worden². De forfaitaire kinderbijslag maakt deel uit van die ondersteuning door het voor ouders mee mogelijk te maken hun kind te bezoeken, thuis te ontvangen... Bovendien is het ook een erkenning van hun rol als ouder. Omdat ook in de perspectiefbiedende pleegzorg de nodige inspanningen moeten gedaan worden om het contact met het gezin van oorsprong te behouden³ en vele ouders die inspanningen ook effectief leveren (ook vast gesteld door Pleegzorg Vlaanderen) zien wij geen enkele reden om een verschil te creëren in de (financiële) ondersteuning van ouders naargelang hun kind geplaatst is in perspectiefzoekende of -biedende pleegzorg. Bovendien krijgen pleegouders reeds een kostenvergoeding en kinderbijslag en is de toekenning van de forfaitaire toeslag daarbovenop niet te verantwoorden. Daarenboven is er geen reden om een mogelijke extra bron van spanning te creëren tussen pleegouders en ouders.

Recht op kinderopvang

In ons overleg rond kinderopvang bevestigden we het belang van het realiseren van het recht op kinderopvang voor elk gezin met een opvangvraag. Dit wil zeggen dat elk gezin, ook een gezin in armoede of een kwetsbare situatie, kan kiezen voor een

¹ Koninklijk Besluit van 11 juni 2003 tot vaststelling van het bedrag en de toekenningsmodaliteiten van de forfaitaire bijslag bedoeld in artikel 70ter KBW.

² Zie het eindrapport van het overleg binnen het Steunpunt over het behoud van de band in de Federatie Wallonië-Brussel: http://www.armoedebestrijding.be/publications/rapport_lien_2013.pdf

³ <https://wvg.vlaanderen.be/jongerenwelzijn/jeugdhulp/pleegzorg/vier-vormen/>

kwaliteitsvolle kinderopvang. Alleen een voldoende, toegankelijk en betaalbaar aanbod aan kinderopvang kan dit recht garanderen. Hiertoe is het nodig te investeren in kinderopvanginitiatieven die inkomensgerelateerde tarieven hanteren zodat elk gezin met een behoefte aan opvang, kan kiezen voor een plaats waarvoor ze volgens haar inkomen betaalt. We betreuren het dan ook dat ervoor gekozen wordt om de niet inkomensgerelateerde kinderopvang indirect te ondersteunen via de kinderbijslag.

Gedifferentieerde inkomensgrenzen

We stellen vast dat er voor de toekenning van sociale toeslagen op basis van het inkomen met twee inkomensgrenzen wordt gewerkt, één grens voor gezinnen met twee kinderen en een bijkomende grens voor gezinnen met drie of meer kinderen. We weten dat door allerlei omstandigheden (wisselende statuten, afwisseling van periodes met en zonder werk, onregelmatig werk, veranderingen in gezinssituatie...) de inkomens van gezinnen in armoede kunnen schommelen, waardoor ze soms boven, soms onder deze inkomensgrens zullen zitten. Dit heeft als gevolg dat ze soms recht zullen hebben op een toeslag en soms niet, vaak zonder dat hun situatie fundamenteel verandert. Het lijkt ons zinvoller om met meer gedifferentieerde inkomensgrenzen te werken opdat gezinnen overeenkomstig hun situatie ondersteund kunnen worden.

Handvest sociaal verzekerde

De voorziene overgangsmaatregelen maken de kinderbijslag enorm complex. De correcte en continue uitbetaling van de kinderbijslag is prioritair. Bovendien moet bewaakt worden dat de genomen maatregelen de bescherming van het gezinsleven niet verminderen. We verwijzen in dit verband naar het Handvest van de sociaal verzekerde, een geschikt instrument om bepaalde obstakels bij de uitoefening van het recht op sociale zekerheid en sociale bijstand te helpen wegwerken, zoals aangetoond wordt in interessante rechtspraak. We wijzen erop dat het Handvest is ingevoerd door een federale wet en van toepassing blijft op gedefederaliseerde bevoegdheden zolang de deelstaten de bepalingen over de gezinsbijslagen in het Handvest niet gewijzigd hebben. We dringen aan op (minstens) het behoud van het huidig beschermingsniveau van de sociaal verzekerde en op een betere toepassing van het Handvest.

Permanente evaluatie

Het nieuwe groeipakket en het naast elkaar bestaan van het huidige en nieuwe systeem in een overgangperiode vereist een continue waakzaamheid op de impact van gezinnen in armoede. Het is dan ook nodig te voorzien in instrumenten en indicatoren die een permanente evaluatie en participatief overleg op lange termijn kunnen garanderen in functie van tijdige bijsturing.